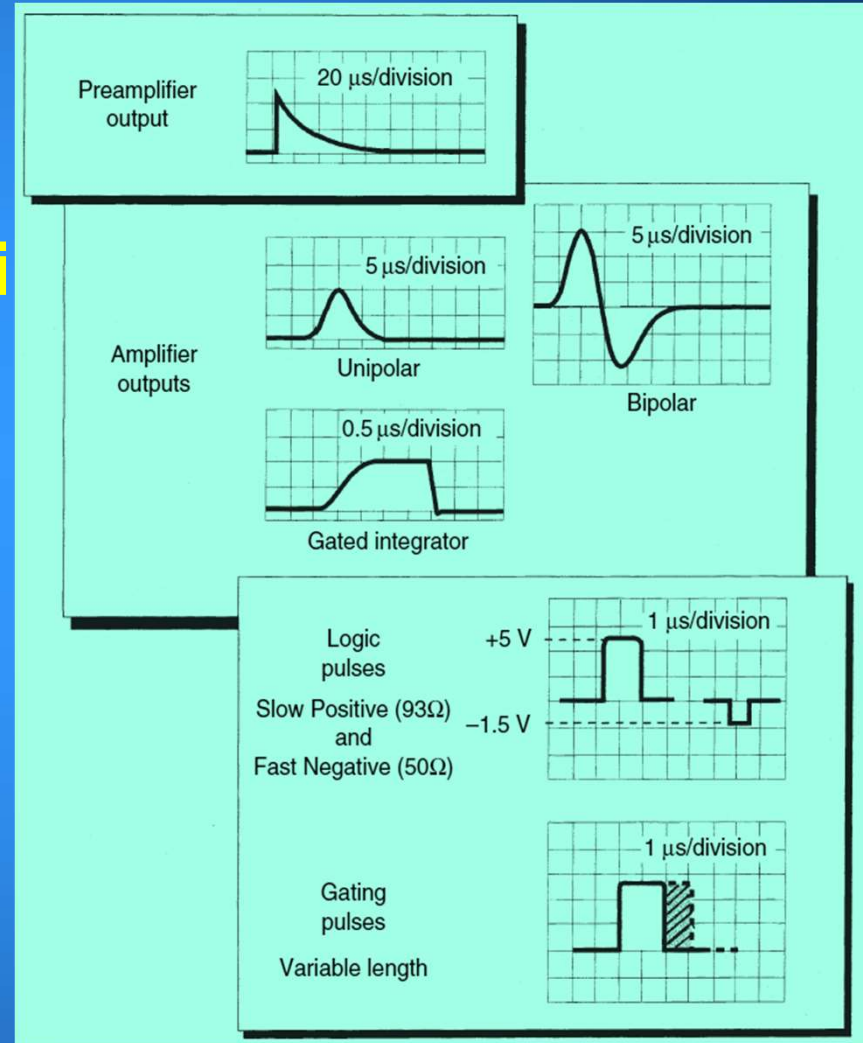

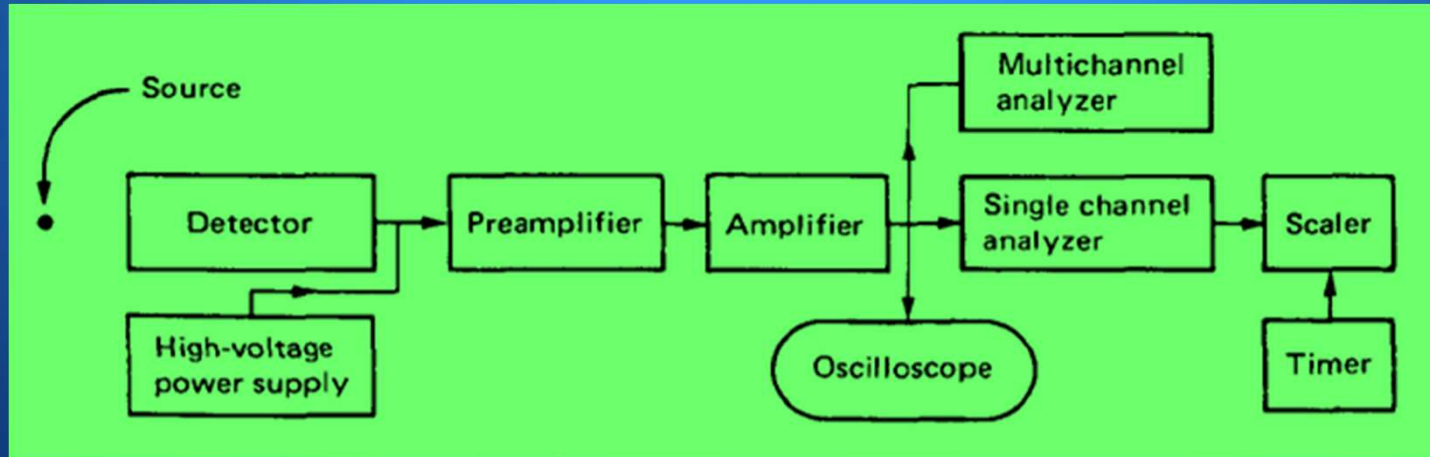
RADYASYON DEDEKSİYON SİSTEMİ/ NÜKLEER SPEKTROSKOPİ SİSTEMİ

- Kullanıcılar arıza tespiti yapabilmeli;
- 7. Belirli arıza belirtilerini (symptoms)
- Ön panel denetimi,
- MCA spektral gösterim (display) denetimi ile ve/veya
- Osiloskop kullanarak tanımlamak

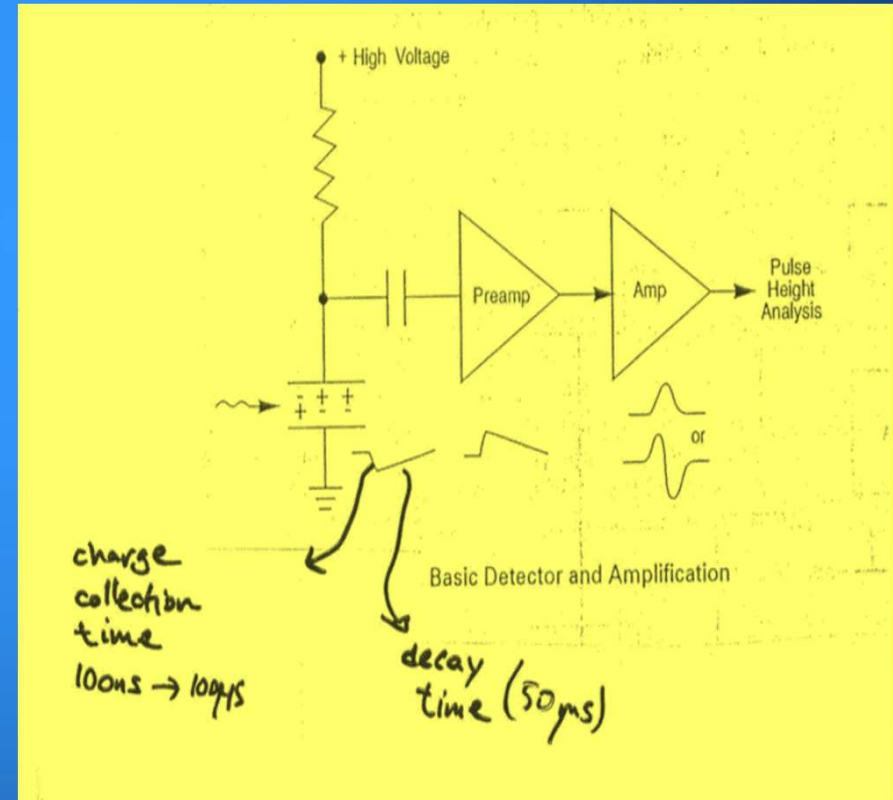
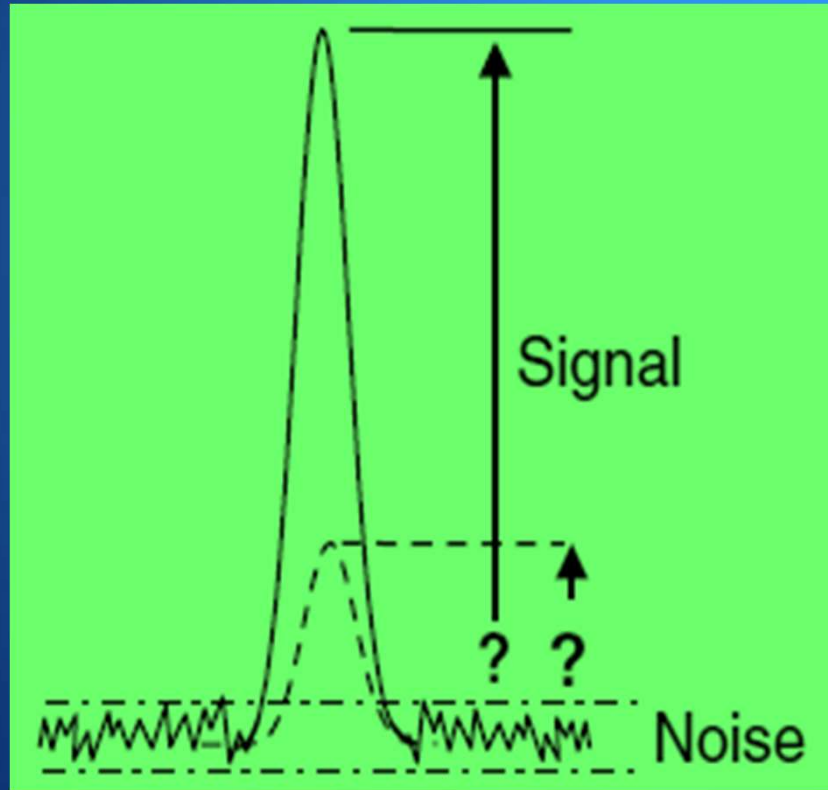
RADYASYON DEDEKSİYON SİSTEMİ

GENELDE , SAYIM SİSTEMLERİ PULS MODUNDA SAYIM YAPAR: **Puls** modunda; dedekte edilen **her bir** parçacık veya ışın başına oluşan **tek bir** voltaj sinyali yükseltilerek ölçülür. Pulslar, bir SCA'dan tek tek sayılarak , yani “sayaç (counter)” modunda ölçülür veya spektroskopi sistemiyle MCA'da spektrum kaydedilir.

DEDEKSİYON SİSTEMİ TEMEL BİLEŞENLERİ ÖNYÜKSELTEÇLER (Preamps)

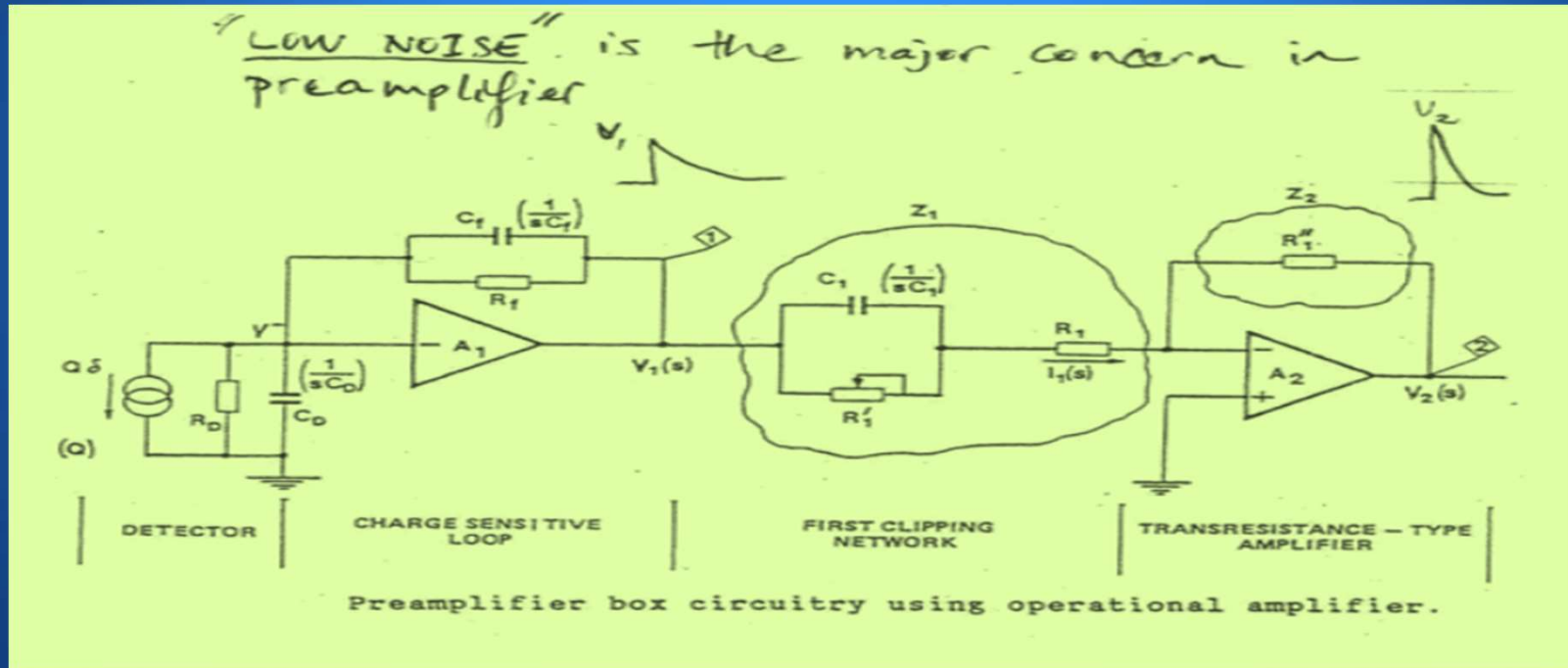
1. Dedektörde her parçacık başına üretilen puls, gürültü seviyesinden daha yüksek olmalı, $>LLD$

DEDEKSİYON SİSTEMİ TEMEL BİLEŞENLERİ

ÖN YÜKSELTEÇLER (Preamps)

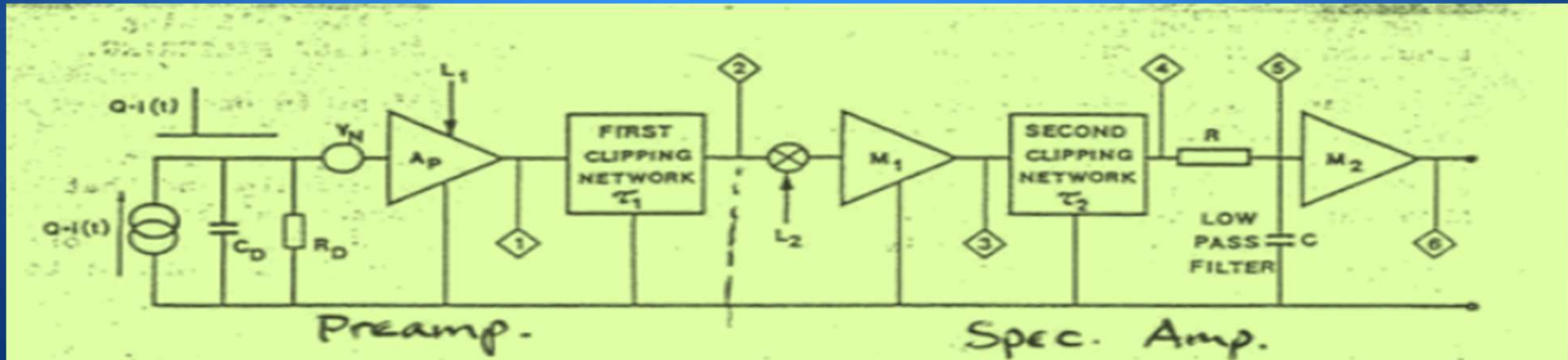
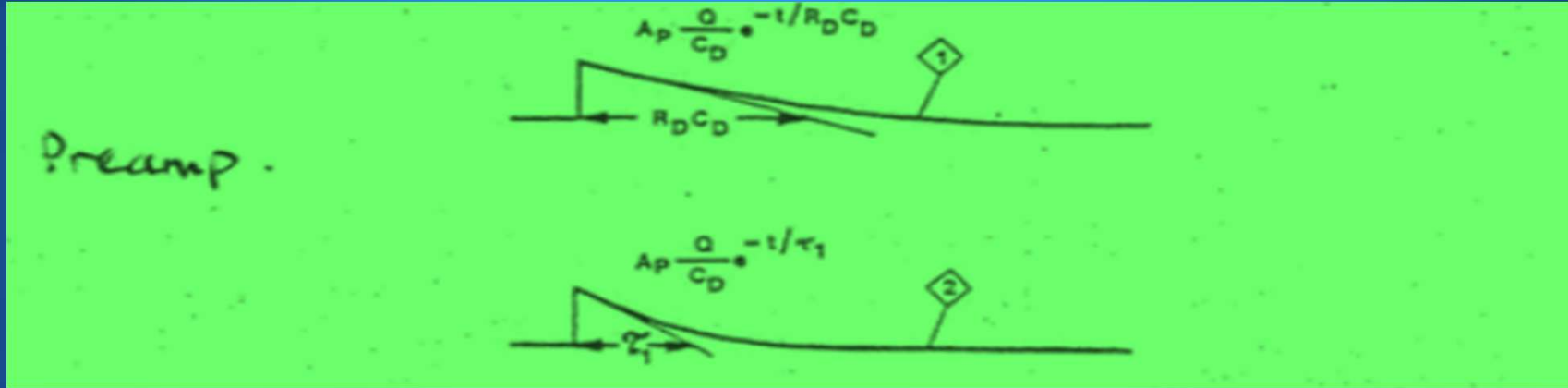
1. Ön yükselteç elektriksel yükü gerilim pulsuna çevirir
2. Sinyal genliğini bir miktar artırır

ÖN YÜKSETEÇTEKİ PULS BİÇİMLENDİRME SÜRECİ

3.Pulsu belirli bir biçimde şekillendirir.

4.Dedektör ile yükselteç arasında empedans uyumunu sağlar.

ÖN YÜKSELTEÇ TİPLERİ

A. AKIMA DUYARLI

(Current-sensitive preamps)

B. PARASİTİK-SİĞALI

(Parasitic-Capacitance preamps)

C. YÜKE DUYARLI

(Charge sensitive preamps)

i. Geri besleme dirençli-yüke hassas

ii. Transistör resetlemeli- yüke duyarlı
önyükselteçler

iii. Optik uyarımlı puls önyükselteçler (pulsed
Optical feedback preamps)

ÖN YÜKSELTEÇ TİPLERİ

A. AKIMA DUYARLI

(Current-sensitive preamps)

10- veya 14-kademeli PMT'ler için uygun 50Ω coax kablo akımı gerilime dönüştürür. AC-kuplajlı birkaç yüz ns zaman mertebesinde sabitleri vardır ve "timing" uygulamaları için tasarımlanırlar.

1,5ns-10 ns'lik puls doğuş zamanlı PMTs için uygun performans sağlar.

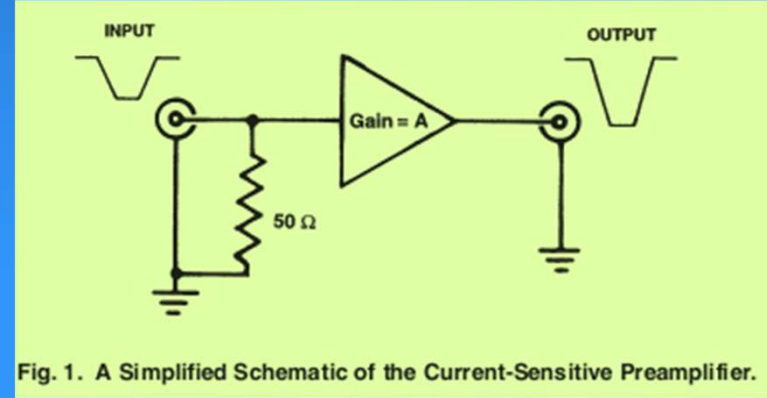

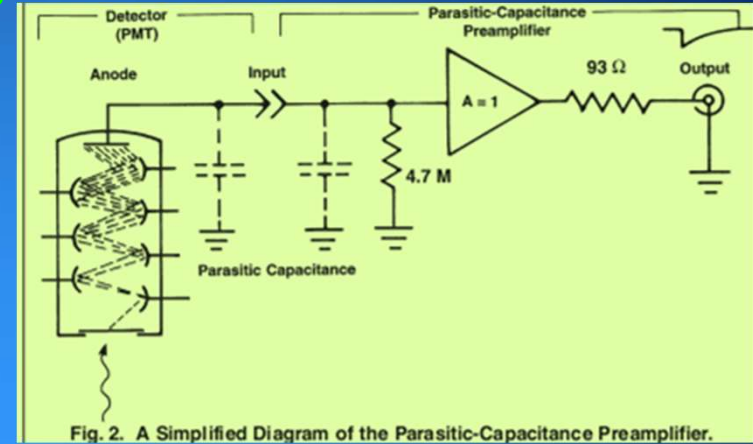
Fig. 1. A Simplified Schematic of the Current-Sensitive Preamplifier.

ÖN YÜKSELTEÇ TİPLERİ

B.PARASİTİK-SİĞALI

(Parasitic-Capacitance preamps)

PMTs, elektron çoğaltıcılar ve mikrochannelplate'ler için uygun giriş empedansı yüksek ($\sim 5M\Omega$) ve 10-50pF kapasitans üzerinden 93Ω kabloya seri olarak yükle orantılı gerilim elde edilir. Örnek, Ortec 113 gibi sintilatör dedektör+ PMT kombinasyonu için uygun performans sağlar. Yarıiletken dedektörler için kullanılmazlar.

ÖN YÜKSELTEÇ TİPLERİ

C.YÜKE DUYARLI

(Charge sensitive preamps)

Daha çok enerji spektroskopisi uygulamaları için puls tipi çalışan iyon odaları ve yarıiletken dedektörler için elverişlidirler. Yük geribesleme kapasitörü üzerinden entegre edilir.

Çıkış gerilimi:

$$V_o = Q_D / C_f \text{ ve zaman sabiti } \tau_f = R_f C_f$$

$$\text{Yük } Q_D = E(\text{MeV}) \times e \times 10^6 / \epsilon$$

Oda sıcaklığında çalışan bir Silikon dedektör için $\epsilon = 3,62 \text{ eV}$ ve $C_f = 1 \text{ pF}$ seçilirse

$$V_o / E = (1,6 \times 10^{-19}) \cdot 10^6 / (1 \times 10^{-12}) \cdot (3,62)$$

$$V_o / E = 44 \text{ mV/MeV puls elde edilir.}$$

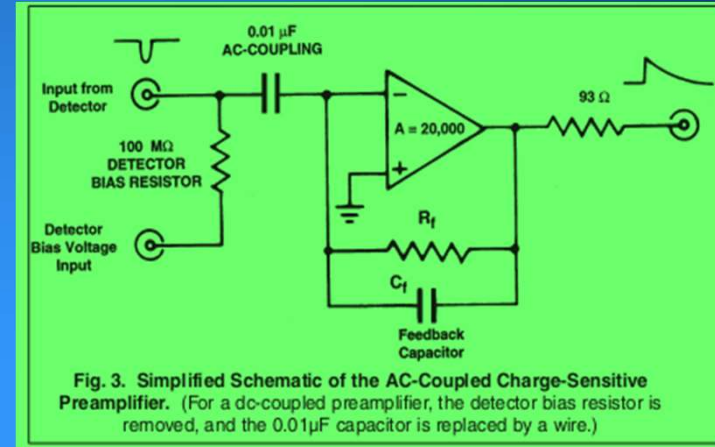

Table 1. Values of ϵ for Various Detectors.

Detector	ϵ (eV)
Silicon	3.62 (300° K)* to 3.71 (77° K)
Germanium	2.96 (77° K)
Proportional Counters	
Argon	26.4
Methane	29.2

*Values in parentheses are temperatures at which the energy values were determined.

C.YÜKE DUYARLI ÖN YÜKSELTEÇ TIPLERİ

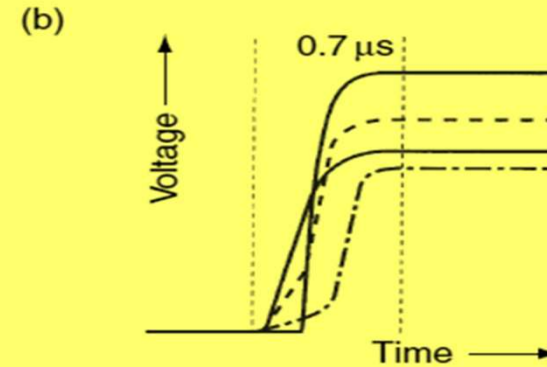
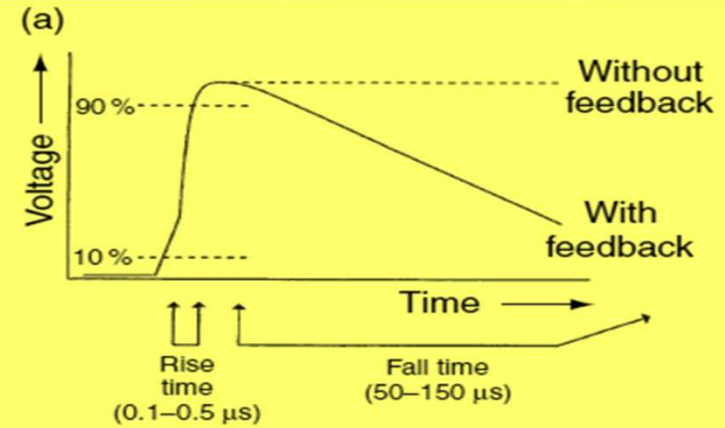
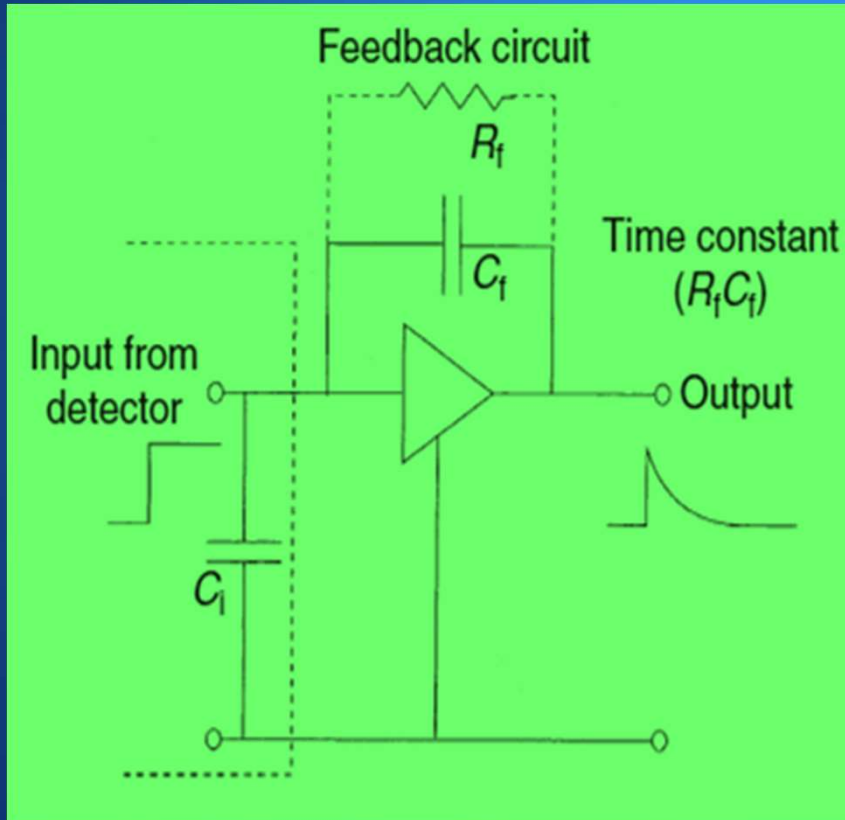
(Charge sensitive preamps)

- i) GERİ BESLEME DİRENÇLİ YÜKE DUYARLI ÖN YÜKSELTEÇ
- ii) TRANSİSTÖR RESET'Lİ YÜKE DUYARLI ÖN YÜKSELTEÇ
- iii) OPTİK(LED) UYARIMLI PULS ÖNYÜKSELTEÇ

C.YÜKE DUYARLI ÖN YÜKSELTEÇ TIPLERİ

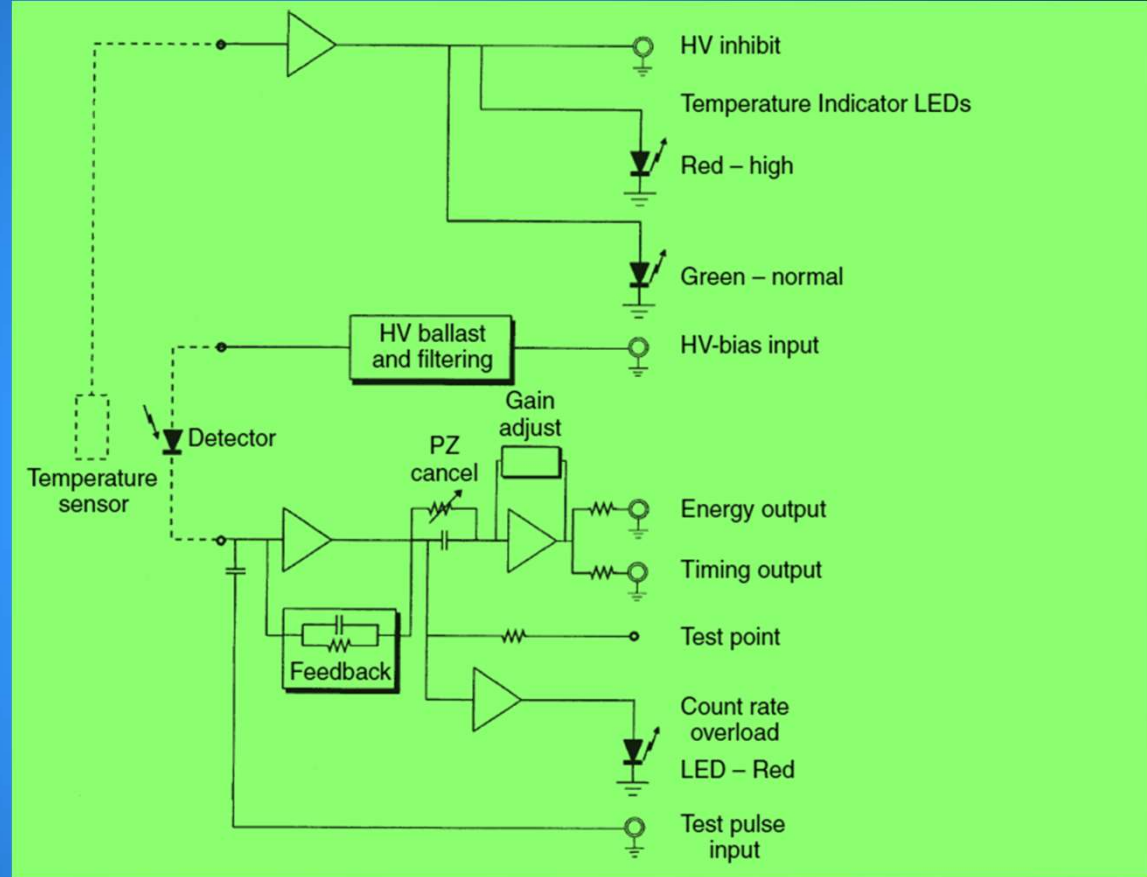
i) GERİ BESLEME DİRENÇLİ YÜKE DUYARLI ÖN YÜKSELTEÇ

(Resistive feedback preamps)

C.YÜKE DUYARLI ÖN YÜKSELTEÇ TİPLERİ

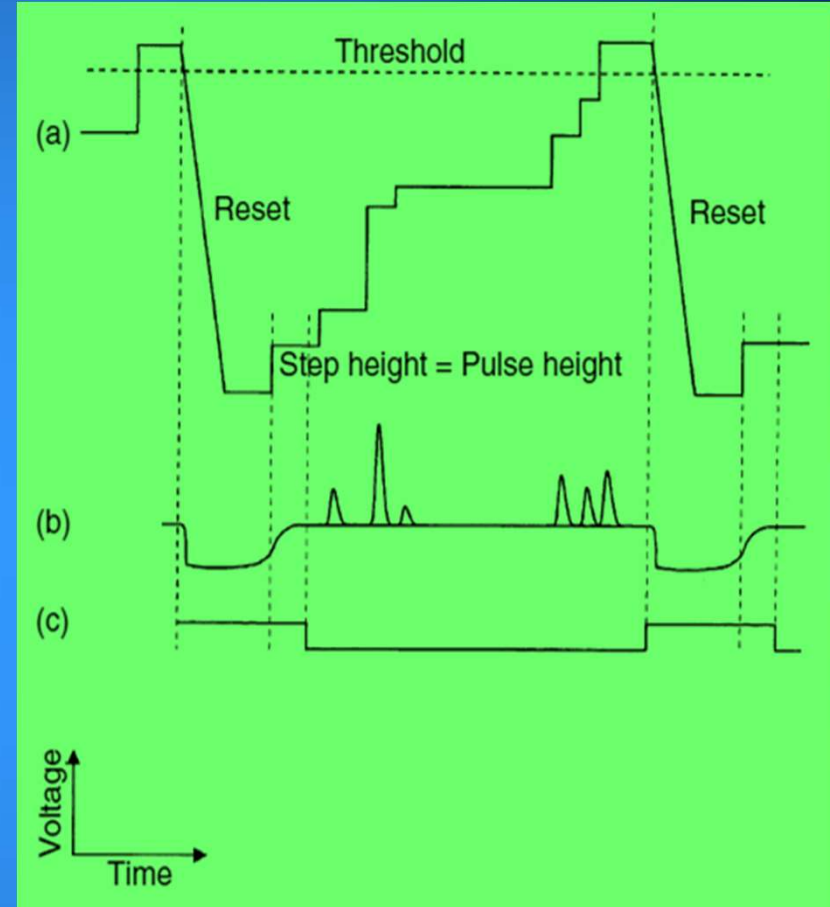
i) GERİ BESLEME DİRENÇLİ YÜKE DUYARLI ÖN YÜKSELTEÇ

C.YÜKE DUYARLI ÖN YÜKSELTEÇ TİPLERİ

ii.TRANSİSTÖR RESET'Lİ YÜKE DUYARLI ÖN YÜKSELTEÇ (TRANSISTOR RESET PREAMPS)

Özellikle 10^6 Puls/saniye den
Daha yüksek sayım
hızlarında
Kayıpları azaltmak için
elverişli bir seçenek olur.

- (a) Reset preamp çıkışı
- (b) Yükselteç çıkışı
- (c) Inhibit sinyali